

DET KONGELIGE
NÆRINGS- OG FISKERIDEPARTEMENT

Næringsministeren

Stortingets næringskomité
Stortinget
0026 OSLO

Deres ref

Vår ref

Dato

22/8828-4

21. desember 2022

Vedr. Stortingets vedtak nr. 612, 31. mai 2022, om usaklig prisdiskriminering og vedtak nr. 605, 31. mai 2022 om ytterligere konkurransefremmende tiltak

Jeg viser til Stortingets vedtak nr. 612, 31. mai 2022:

«Stortinget ber regjeringen sende på høring en midlertidig forskrift i medhold av konkurranseloven § 14 om usaklig prisdiskriminering, og eventuelt andre bestemmelser om usaklig prisdiskriminering. Følgende hensyn bør være en del av høringsutkastet:

- a. En operasjonell definisjon av vesentlig markedsakt
- b. En operasjonell definisjon av hva som utgjør en varekategori
- c. En operasjonell definisjon av ulike innkjøpsbetingelser
- d. At dersom leverandører med vesentlig markedsakt skal tilby dagligvarekjeder og grossister ulike innkjøpsbetingelser, skal leverandøren kunne begrunne ulikheten saklig. Det vises til vedtak 572 (jf. Innst. 185 S (2020–2021) for definisjon og konsekvenser av forskjeller i innkjøpsbetingelser som ikke kan begrunnes saklig.

Regjeringen bes komme tilbake til Stortinget innen utgangen av 2022 med resultatene av høringen, og forslag til videre oppfølging. Det bør inngå i høringsgrunnlaget at forskriftene skal evalueres etter 3 år, og at evalueringen skal fremlegges for Stortinget.»

Jeg viser også til Stortingets vedtak nr. 605, 31. mai 2022:

«Stortinget ber regjeringen utrede ytterligere konkurransefremmende tiltak og fremme forslag som kan hindre dominerende markedsaktører i dagligvarebransjen i å misbruke sin markedsakt til å svekke konkurransen og stå i veien for nye innovative aktører, herunder vurdere former for regulering av prisdifferanser, og komme tilbake til Stortinget i løpet av 2022. Det er viktig at tiltakene som vurderes, bidrar til økt konkurranse, mer mangfold, lavere priser til forbrukerne og at det blir enklere for nye aktører å etablere seg i dagligvaremarkedet.»

Vedtakene ble truffet under behandlingen av Dokument 8:161 S (2021–2022), Dokument 8:170 S (2021–2022) og Dokument 8:191 S (2021–2022), jf. Innst. 322 S (2021–2022).

Høring av forslag om usaklig prisdiskriminering og markedsetterforskningsverktøy

Regjeringen sendte to alternative forslag til forskriftsregulering av usaklige forskjeller i innkjøpsbetingelser i verdikjeden for mat og dagligvarer på høring den 25. oktober 2022.

Det første forskriftsalternativet er en direkte oppfølging av Stortingets anmodningsvedtak av 31. mai 2022 nr. 612 jf. 572, og nedlegger forbud mot at leverandører med vesentlig markedsmakt prisdiskriminerer uten at det kan begrunnes saklig. Det stilles ikke krav til at forskjellene skader konkurransen i markedet.

Det andre forskriftsalternativet forbyr usaklig prisdiskriminering, dersom det er egnet til å begrense konkurransen. Konkurransetilsynet kan ta hensyn til aggregerte virkninger, som innebærer at virkningen av flere leverandørers avtaler kan vurderes samlet. Med dagens regler vurderer Konkurransetilsynet den enkelte leverandørs betingelser for seg. Forskriftsalternativ to innebærer at Konkurransetilsynet kan gjøre en mer helhetlig og effektiv vurdering av flere leverandørers avtaler enn etter gjeldende regler.

Høringen ba også om innspill til å gi Konkurransetilsynet et nytt markedsetterforskningsverktøy. Et nytt markedsetterforskningsverktøy vil kunne gi Konkurransetilsynet mulighet til å gripe inn og pålegge tiltak mot adferd og markedsstrukturer, selv om det ikke foreligger brudd på konkurranseloven. En nærmere beskrivelse og forslag til innretning av et slikt verktøy vil bli behandlet i en egen høring tidlig neste år, men det ble gitt mulighet for foreløpige innspill i denne høringen.

Videre oppfølging

Høringsfristen var 16. desember 2022. Vi har per 21. desember mottatt 53 skriftlige høringsinnspill, som vi vil gå grundig gjennom i den videre oppfølgingen av forslagene. Vi har også hatt innspillmøter med en rekke aktører i dagligvarebransjen, både før og etter publisering av høringsnotatet. Ettersom forslagene reiser komplekse spørsmål om handlingsrommet i EØS-avtalen, planlegger vi også å innhente en ekstern utredning om dette. Formålet er bl.a. å utrede om EØS-konkurranseloven § 7 annet ledd begrenser adgangen til å ha strengere nasjonale regler om prisdiskriminering enn det som følger av EØS-avtalen artikkel 53.

Den videre oppfølgingen av forslagene har høy prioritet, og vil avhenge av blant annet høringsinnspillene og handlingsrommet i EØS-avtalen. Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget med sin endelige vurdering på egnet måte på et senere tidspunkt.

Øvrige tiltak

Regjeringen har satt i gang en rekke andre tiltak for å styrke konkurransen i dagligvarebransjen. I mai 2022 ble det avholdt et dagligvareseminar, der bransjen kunne komme med innspill til tiltak for å styrke konkurransen i dagligvaremarkedet. Regjeringen er bekymret for at det i kampen om å sikre seg gode butikklokaler har oppstått en praksis der det benyttes servitutter eller klausuler på fast eiendom for å hindre at konkurrenter etablerer seg. Vi har derfor sendt et utkast til forskrift som forbyr negative servitutter på høring, hvor

høringsfristen var 5. oktober 2022. Vi jobber nå med å vurdere videre oppfølging, blant annet på bakgrunn av høringsinnspillene. Et annet tema som har fått mye oppmerksomhet i debatten om konkurransesituasjonen i dagligvaremarkedet er vertikal integrasjon og kjedenes egne merkevarer (EMV). Hvorvidt vertikal integrasjon og EMV har flest positive eller negative virkninger for konkurransen i dagligvaremarkedet er omdiskutert. På bakgrunn av dette er vi i ferd med å lyse ut et oppdrag om omfang og virkninger av dagligvarekjedenes egne merkevarer, slik at vi får et godt kunnskapsgrunnlag for å vurdere eventuelle tiltak. Vi har også bedt Konkurransetilsynet om forslag til nye tiltak. Som et resultat av tilsynets innspill jobber vi med et høringsnotat om markedsetterforskningsverktøyet som beskrevet over. Vi planlegger å sende dette på høring i løpet av vinteren 2023. Vi har også styrket Dagligvaretilsynet med nærmere 50 prosent i statsbudsjettet for 2023. Dette innebærer at tilsynet kan øke den faglige bemanningen, noe som gjør det enklere å drive med målrettet veiledning og informasjonsarbeid overfor aktørene i dagligvarebransjen.

Arbeidet med å styrke konkurransen i dagligvaremarkedet har også vært høyt prioritert i Konkurransetilsynet i lang tid. Tilsynet overvåker dagligvaremarkedet tett, og arbeider med flere ulike saker i markedet. Tilsynet gjennomfører blant annet årlige kartlegginger av innkjøpspriser, og undersøker hva som er årsakene til at det oppstår forskjeller i innkjøpspriser. Konkurransetilsynet publiserte en dagligvare rapport 14. desember 2022, som gir en god oversikt over tilsynets arbeid med konkurranseforholdene i dagligvaremarkedet. Rapporten er et viktig innspill i arbeidet med dagligvare og konkurranse, og viser at det er behov for varige gode løsninger der de ulike utfordringene i dagligvaremarkedet ses i sammenheng.

Konkurranseforholdene i dagligvarebransjen er et kontinuerlig arbeid. Flere tiltak skal vurderes, for eksempel tiltak om tilgang til grossistjenester. Alle tiltakene vi vurderer omfatter kompliserte problemstillinger, som innebærer krevende vurderinger. Regjeringen er derfor opptatt av at det gjøres et grundig arbeid, slik at vi finner gode tiltak som bidrar til tøff konkurranse til det beste for forbrukerne.

Jeg er glad for at det er tverrpolitisk engasjement rundt konkurranseforholdene i dagligvarebransjen og jeg ser frem til videre samarbeid med Stortinget om saken.

Med hilsen

Jan Christian Vestre